

УДК 378.134(78)

Лариса Пушкар

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0001-5390-7763

Інна Коган

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0001-9119-6624

DOI 10.24139/2312-5993/2023.04/234-246

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ У ВОКАЛЬНО-ХОРОВІЙ РОБОТІ ЗІ СТУДЕНТАМИ-ХОРМЕЙСТЕРАМИ

У статті представлено огляд інтерактивних форм, методів та технологій вокально-хорової роботи студентів-хормейстерів у процесі виховання творчої особистості. Розглянуто можливості та практичне значення доцільності використання даних методів у системі вищої професійної музичної освіти. Проаналізовано психологічні та педагогічні аспекти інтерактивного навчання в пізнавальній діяльності здобувачів вищої освіти, які опановують секрети професійної майстерності. Визначено переваги інтерактивних методів навчання та можливості застосування даної методики у вокально-хоровій роботі зі студентами-хормейстерами, а саме у студентський період цілеспрямовано набувати професійного досвіду, не очікуючи закінчення учбового процесу. Адже впровадження інтерактивних інноваційних технологій у цілісний освітній процес оволодіння необхідними знаннями надасть змогу ефективно використовувати навчально-науковий потенціал вищої школи для забезпечення індивідуального підходу до кожної зацікавленої в цьому особистості.

Ключові слова: вокально-хорова робота, інтерактивні технології навчання, форми проведення занять, методична компетентність, творча активність особистості, хорове виконавство, діалог.

Постановка проблеми. Реалії сучасного життя, динамічні зміни у сферах суспільного буття зумовлюють нагальну потребу суспільства у творчих, нестандартно-мислячих, мобільних, конкурентоспроможних особистостях з високим рівнем інтелектуального розвитку, здатних до засвоєння та впровадження інновацій у будь-якій галузі професійної діяльності. Саме креативна особистість є найбільшою цінністю у будь-якій державі, в тому числі у незалежній Україні. Тому запит на формування високоосвіченого сучасного фахівця, активізацію творчої діяльності людини набуває пріоритетного значення.

У цьому аспекті актуальність даної проблеми зумовлена необхідністю подальшого пошуку нових найбільш ефективних методик в процесі підготовки студентів спеціальності музичного мистецтва, а саме вокально-хорового виконавства, до професійної діяльності. Існує потреба у впровадження у навчальний процес інтерактивних педагогічних технологій, потужним механізмом

реалізації яких є використання інтерактивних форм та методів навчання у вокально-хоровій роботі зі студентами-хормейстерами.

Аналіз актуальних досліджень. Сутність проблеми інтерактивного навчання стала об'єктом дослідження як вітчизняних так і зарубіжних науковців. Аналіз теоретичних аспектів, пов'язаних з дефініціями сутності інтерактивних форм, методів навчального процесу, найбільш детально розроблений та висвітлений у педагогіці, психології, мистецтвознавстві в дослідженнях І. Дичківської, Г. Мітіна, І. Луцик, М. Скрипник, Дж. Гилфорда, Т. Сердюк, А. Альгейс, Л. Пироженко, О. Пометун, Д. Антюшко, В. Володавчик, Л. Сеногонової, Т. Сич, П. Шевчука, Т. Ремех, Мерилла, Джонса, Веллера, Л. Даніеля, Я. Голант та ін. Питання активізації інноваційної практичної діяльності студентів засобами інтерактивних методів навчання були предметом наукових досліджень Дж. Диксона, А. Бадаєва, А. Долгорукого, Н. Мамаєвої, О. Олексюк, А. Панфілової, А. Смолкіна, Ю. Сурміна, О. Сидоренка, В. Чуби та ін. Вчені обґрунтовують пошук шляхів та доцільність застосування інтерактивних методів для підвищення ефективності процесу навчання, направлених на визначення пріоритетів у освіті та вихованні молодого покоління.

У сучасному просторі мистецької педагогічної освіти дану проблему досліджували видатні науковці: А. Альгейс, Л. Масол, О. Козаренко, Н. Горюхіна, Г. Падалка, Г. Побережна, С. Тишко, О. Ростовський, О. Рудницька, І. Коханик, В. Шульгіна, С. Мірошніченко, В. Москаленко, О. Маркова, О. Самойленко, О. Щолокова та інші. Дослідники з методики викладання вокально-хорових дисциплін В. Антонюк, Б. Гнидь, Н. Гребенюк, Л. Дмитрієв, П. Ковалик, А. Козир, Л. Теряєва, Л. Куненко, О. Коломoeць, Т. Овчинникова, І. Парфентьева, Т. Первушина, А. Саркісян, З. Софроній, І. Топчієва, Ю. Юцевич та ін. приділяли значну увагу даній проблемі; а вчені А. Менабені, Л. Василенко, Г. Голик, Ж. Дебела, А. Захаров, В. Ємельянов, О. Комісаров та ін. розглядали специфіку співацької професійної діяльності у сфері мистецької діяльності.

У процесі аналізу останніх досліджень та публікацій, в яких розглядаються аспекти цієї проблеми, можна констатувати, що не приділено достатньої уваги питанням інтерактивного навчання саме у вокально-хоровій роботі зі студентами-хормейстерами, самооцінки їх особистих досягнень, пробудженню інтересу до минулої та сучасної спадщини хорової музики, формуванню музично-творчого потенціалу

майбутніх педагогів. Упровадження нових навчальних технологій та майстерне оволодіння ними потребують певної внутрішньої підготовки як викладацького складу, так і здобувачів вищої освіти до визначних перетворень у відповідності за умов швидкозмінного інформаційного суспільства. Тематика дослідження доповнює наукові пошуки зазначених авторів новими методами та технологіями для забезпечення інтерактивного навчання зі студентами у вокально-хоровій роботі.

Мета статті. Розкрити сутність та проаналізувати особливості інтерактивних форм, методів та технологій інтерактивного навчання у вокально-хоровій роботі зі студентами-хормейстерами.

Методи дослідження. Теоретичний етап дослідження охоплює аналіз літературних джерел та моделювання проблемних ситуацій у процесі застосування інтерактивних методів навчання у вокально-хоровій діяльності студентів. У статті також використовуються методи порівняльного аналізу статистичних даних анкетування різних вікових категорій учасників хорового колективу в опануванні закономірностей вокально-хорової роботи. Зазначені теоретико-методологічні підходи будуються на основі зв'язків теорії та практики, що дозволяє окреслити дійсні проблеми формування творчої активності студентської аудиторії.

Виклад основного матеріалу. Сучасну освітню систему визначають стислі терміни навчання, досить вагомий обсяг отримуваної інформації, значні вимоги до рівня знань, навичок та умінь студента педагогічного університету. Тому для успішного оволодіння необхідними професійними навичками, основоположну функцію відіграють активні та інтерактивні форми навчання. Саме інтерактивне навчання (від англійського слова «interact» («inter» – взаємний, «act» – діяти) орієнтоване на активну взаємодію викладача та студента, а також студентів між собою. Воно передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, стимулює пізнавальну активність особистості, вирішення загальних питань на підставі аналізу різноманітних обставин та ситуацій. Інтерактивне навчання є одним із базових напрямів розвитку та розкриття творчого, професійного, психоемоційного потенціалу людини (Олексюк, 2015).

Водночас процес інтерактивного навчання виключає домінування одного учасника навчального процесу над іншим, або однієї думки над іншою (Пометун, 2004).

Професійна підготовка майбутніх хормейстерів у вищій школі є складним і різнобічним процесом, який супроводжується

збільшенням обсягу вокально-хорової практичної роботи зі студентами. Впровадження та активне використання інтерактивних форм та методів навчання у підготовці студентів педагогічного університету до фахової діяльності дозволить значно активізувати освітній процес, спрямувавши його в русло успішного набуття практичного професійного досвіду.

Вокально-хорові заняття передбачають оволодіння як вокальними, так і хоровими навичками. Основною метою викладання дисциплін з вокально-хорового виконавства у вищій школі є розвиток та формування музичної культури студента, збагачення власної духовної складової, поліпшення здібності щодо самостійної роботи, втілення творчих задумів тощо. У процесі індивідуальних та колективних практичних занять у майбутніх хормейстерів формуються та удосконалюються вміння та навички. По-перше: вокально-хорові (чистота інтонування, володіння співочим диханням, мелодійний і злагоджений звук, інтонаційна гармонія, звукоутворення та звуковедення, вокальний слух, артикуляція, ансамблеве почуття та інше); по-друге, технічні (виконавча робота над репертуаром, диригентським жестом); по-третє, загально-музичні якості (світогляд, художній смак, вміння працювати в ансамблі, почуття відповідальності у ролі учасника хорового колективу, вимогливе відношення як до себе так і до інших, дисциплінованість).

На думку Г. Падалки, такий підхід до підготовки майбутніх педагогів та митців мистецького профілю знаходить відтворення у взаємодії трьох складових: музично-естетичного, педагогічного та виконавського.

Організація хормейстерської підготовки студентів педагогічного університету охоплює безліч змістовних компонентів, спрямованих на формування у майбутніх учителів музики цілого ряду спеціальних, професійних та загальнокультурних компетенцій. Даний освітній процес базується на предметах циклу диригентсько-хорових дисциплін: «Основи хорового виконавства», «Хорове диригування», «Хоровий клас та практична робота з хором», «Хорознавство», «Хорове аранжування», «Ансамблеве виконавство», «Шкільний пісенний репертуар», «Читання хорових партитур». Завдяки практичній та творчій спрямованості зазначеного ланцюга навчальних предметів, які обіймають одне з провідних місць у вирішенні завдань освіти майбутніх педагогів-хормейстерів, вони дозволяють студентам освоїти значний обсяг

теоретичного та практичного матеріалу для здійснення професійної діяльності в освітньому просторі, соціальній та культурній сферах саме з допомогою застосування інтерактивних навчальних технологій.

Термін «технологія» стосовно навчального процесу вперше було впроваджено американцем Дж. Саллі у 1886 році. Поняття «технологія» у науково-педагогічній літературі має досить широкий спектр дефініцій. (На сьогодні існує понад триста визначень даного поняття). Одні автори розглядають технологію навчального процесу, інші – технологію освіти, або технологію навчання та ін. Серед учених, які займалися внесенням новоутворень у традиційну освітню систему можна виділити праці Б. Блума, Д. Брунера, А. Алексюка, В. Бондаря, Дж. Керола, С. Сполдінга, В. Вонсович, В. Лозової, І. Підласого, А. Фурмана та ін.

Специфічні властивості сучасних технологій направлені на подолання недоліків традиційного навчання і тому, на думку майже всіх дослідників даної проблеми, однією з важливих властивостей навчальних інноваційних технологій є можливість відтворення пізнавального процесу у практичній діяльності.

На думку В. Ягупова, сучасні способи активізації взаємодії викладача зі студентами та створення умов для самостійної роботи у набутті професійних знань, навичок, умінь полягають у збагаченні традиційних методів навчання сучасними прийомами та засобами, зокрема, інтерактивними, які сприяли б формуванню особистісної мотивації студентів до майбутньої професійної діяльності (Ягупов, 2002).

Сучасні інноваційні технології сприяють розвитку особистості майбутнього фахівця та збагачують його мотиваційну сферу; підвищують рівень професійних знань і умінь; удосконалюють навчальну та науково-методичну діяльність, що свідчить про їх відмінну ефективність (Саух, 2011).

Вокально-хорове виконавство майбутнього фахівця (хормейстера) розглядається як вид інтерактивного навчання на рівноправних партнерських стосунках між викладачем та студентом у практичній діяльності. Вони визначають мету плідної співпраці, способи, за допомогою яких можливо значно ефективніше активізувати викладацьку роботу та засоби (в тому числі художньо-виражальні) «методичної компетентності». Так, науковець П. Теряєва розглядає методичні компетентності як інтегральну здатність особистості «володіти методичними знаннями, уміннями, контролювати і аналізувати навчальний процес, оцінювати якість

знань для досягнення мети, шукати нові шляхи та ефективні методи навчання, впевнено володіти сучасними інноваційними технологіями та впроваджувати їх у навчальний процес» (Теряєва, 2017).

Взаємний пошук між учасниками інтерактивного навчання полягає у вирішенні творчих задач, надає можливість обміну знаннями, та формує власну самостійну позицію студента-вокаліста. Формування творчої особистості знаходиться у прямій залежності від правильної організації процесу оволодіння методичною базою необхідних знань з предметів вокально-хорового циклу. Педагог за фахом, як організатор процесу, допомагає студенту розкрити виконавсько-творчий компонент музичного образу, визначити композиторські нюанси та пошук виконавських засобів вираження, своєрідності трактування диригентського рішення.

Інтерактивне навчання хормейстерів у вищій школі може бути реалізовано як на практичних, так і на теоретичних заняттях. Форми проведення таких занять, у контексті вокально-хорової роботи зі студентами-музикантами, можуть бути досить різноманітними.

1. Заняття з елементами проблемного навчання (викладач під час заняття створює проблемні ситуації, які пов'язані з вокально-хоровою роботою, активно залучає студентів у процес можливого виконавського трактування хорового твору. Вирішальним моментом отримання нових знань є розкриття протиріч, закладених у даних ситуаціях, які можуть виникати у робочому процесі. Відтак студенти самостійно повинні зробити висновки).

2. Заняття із заздалегідь запланованими помилками (форма проведення заняття, під час якого викладач застосовує у викладенні матеріалу певну кількість помилок змістовного, методичного чи функціонального характеру. Метою подібної форми роботи є стимулювання студентів до постійного контролю запропонованої інформації та пошуку помилок, навмисне допущених педагогом. Наприкінці проводиться діагностика знань студентів і аналіз зроблених помилок).

3. Однією з найпродуктивніших педагогічних технологій є інтерактивна гра, яка створює оптимальні умови для самореалізації, особистого розвитку здобувачів вищої освіти. Вона спрямована покращити моделі діяльності та поведінки суб'єктів педагогічної взаємодії, усвідомлено засвоїти дані проекти. Заняття, проведене в ігровій формі (гра – засіб моделювання різноманітних ситуацій професійної спрямованості, з якими доведеться зіткнутися майбутньому

музикантові), є своєрідним «тренажером», який розвиває системне мислення майбутніх фахівців, активізує увагу, розумову діяльність, пов'язану з інтерпретацією хорового твору, засвоєння вокально-хорової термінології, аранжування хорових партитур та ін.

4. Заняття – майстер-клас (форма проведення навчального тренінгу-семінару для відпрацювання практичних навичок з різних методик і технологій – вокально-хорової, організаційної та іншої роботи з хором – з метою підвищення професійного рівня майбутніх музикантів для передачі попереднього досвіду. Майстер-клас відрізняється від семінару тим, що запрошений фахівець розповідає та демонструє грамотне практичне застосування нових технологій чи методів).

5. Заняття, проведене у режимі активного діалогу (форма проведення заняття, в якому практичне знання передається через низку питань, на які студенти мають дати відповідь безпосередньо під час лекції).

6. Заняття-зустріч з цікавими людьми (наприклад, з диригентами, композиторами чи виконавцями, можливо й у дистанційному форматі).

7. Бінарне заняття (це заняття, у підготовці та проведенні якого беруть участь два викладачі, які приводять на практичні заняття своїх студентів або ж демонструють різні способи вокально-хорової роботи з власного практичного досвіду. У діалозі викладачів та аудиторії здійснюється постановка проблеми та аналіз проблемної ситуації, висунення гіпотез, їх спростування або доказ, вирішення суперечностей та пошук прийнятних рішень щодо активізації музичного сприйняття, розвитку музичного та ладово-інтонаційного слуху, виховання почуття ритму, формування інтересу до творчої діяльності, виконавської майстерності).

8. Заняття з елементами візуалізації. У сучасних умовах музична вокально-хорова просвітницька діяльність переноситься у площину цифрових технологій, зокрема – медіа-ресурсів. (Подібна форма проведення заняття активізується на використання мережі Інтернет – відеохостинг YouTube, універсальної інтернет-енциклопедії, соціальних мереж, аудіо та відеозаписів, відеолекцій, електронних довідників та ін.). Застосування на заняттях з хорових дисциплін мультимедійних і музичних комп'ютерних технологій допомагає зацікавити студентів до засвоєння методики хорового диригування та вдосконалення диригентських прийомів.

9. Заняття-діалог (викладач пропонує тему діалогу, а студенти навчаються відстоювати свою думку, переконувати, доводити, отримувати в процесі навчального діалогу досвід шанобливого ставлення до опонента та його точки зору).

10. Заняття з елементами колективного розв'язання творчих завдань. Під творчими завданнями визначаються такі навчальні проблеми, які вимагають від студентів не примітивного відтворення інформації, а творчості (інтерпретаційної, виконавської, композиторської, диригентської тощо), оскільки завдання охоплюють в більшій чи меншій мірі незнайомий елемент та мають, як правило, кілька варіантів рішень.

11. Аналіз конкретних ситуацій (кейс-метод – форма проведення заняття, в основі якого лежить удосконалений метод аналізу конкретних ситуацій, заснований на розв'язанні конкретних завдань – ситуацій (кейсів). Метод кейсів актуалізує комплекс знань для вивчення, аналізу та прийняття рішень щодо ситуації, з якою може зіткнутися студент у вокально-хоровій роботі. Розрізняють реальні та вигадані ситуації. Учасники повинні розібрати музичний матеріал, визначити суть проблеми, запропонувати альтернативні можливі рішення, обрати оптимальні та розробити план її реалізації.

12. Міні-лекція є однією з ефективних форм подання теоретичного матеріалу, який викладається доступною мовою з коротким визначенням кожного терміну. Подібна форма проведення занять вимагає мінімум часу та актуальна при повідомленні невеликих обсягів інформації слухачам, наприклад: типи співацького дихання, спів голосних звуків на стику слів та ін.

13. Заняття з елементами колективного способу навчання передбачає спілкування в динамічних парах, в основі якого застосовується принцип: «Хочеш зрозуміти – поясни іншому».

Різноманітність форм та методів інтерактивного навчання не дозволяє в цій статті дати детальну характеристику кожному з них. Тому далі будуть розглянуті найбільш оптимальні методи, використовувані у вокально-хоровій роботі.

Наприклад, лекції у інтерактивній формі, які можна охарактеризувати наступним чином: проблемна лекція – створення проблемних ситуацій у процесі викладу навчального матеріалу із залученням студентів до подальшого аналізу, вирішення протиріч та самостійно зроблених висновків; лекція із запланованими помилками

(лекція-провокація) – викладач попереджає про допущення навмисних змістовних чи методичних помилок під час лекції, студентам необхідно їх визначити та виправити; лекція-діалог – спільний пошук відповіді на питання, що виникають у процесі лекції; лекція-візуалізація – супровід навчального матеріалу візуальним рядом (слайди, відеозапис, інтерактивна дошка тощо), лекція удвох – робота двох викладачів з однієї теми, лекція подається у формі дискусії, що взаємодоповнює діалог викладачів та студентів.

– Творчі завдання (ґрунтуються на формуванні творчої активності у створенні, перекладенні хорového твору для різного складу хорів, підборі нотного матеріалу для хормейстерської практики та ін.).

– Робота у малих групах (забезпечує розучування хорových партитур з окремими голосовими партіями, солістами хору) – одна з найпопулярніших методичних стратегій. Вона дає можливість студентам (у тому числі і сором'язливим) брати участь у роботі, практикувати навички співробітництва, міжособистісного спілкування (зокрема, вміння активно слухати, вирішувати розбіжності, знаходити спільну думку).

– Обговорення складних та дискусійних питань та проблем (наприклад, питань якості проведення хорových занять; сценічного образу солістів хору; організаційних та ін. з метою поглибленого вивчення хорových дисциплін).

– Метод проектів (планування репетиційної роботи з хором; вибір напрямку, прийомів та методів роботи з хором у репетиційному процесі для тренування й удосконалення вокальної та артистичної техніки).

Вважається, що застосування методу проектів сприяє розвитку гармонійної особистості та відповідає потребам сучасного суспільства, а саме:

- прийняття самостійних рішень;
- вміння розробити завдання та осмислено ставити питання;
- пошук нестандартних, оригінальних рішень;
- здатність залучити, зацікавити обраною темою оточуючих;
- розкриття індивідуального потенціалу.

– Інсценізація та візуалізація музики (створення своїх варіантів індивідуально-художньої, образної та іншої інтерпретації музичного твору; співвідношення тексту хорového твору чи його мелодичної лінії

з візуальними образами; здійснення інсценування музичного твору як виду сценічної вистави).

– Виступ у ролі вчителя (розспівування хорового колективу; допомога хормейстеру у розучуванні хорового твору: навчання співаків студентського хору правильному звукоутворенню та ін.).

– Прослуховування та обговорення аудіо чи відеозаписів провідних хорових колективів або сучасних нових зразків хорової музики.

Слід зазначити, що у будь-якій з форм інтерактивного навчання присутній момент творчості кожного студента. Майбутній хормейстер в змозі оцінити особисту успішність, розвивати ініціативність, знаходити нестандартні варіанти розв'язання ситуацій у практичній діяльності, самостійно приймати потрібні рішення.

Таблиця 1

Анкета для самооцінки рівня сформованості умінь студента-хормейстера щодо застосування методів та форм інтерактивного навчання

№	Методи та форми інтерактивного навчання	Самооцінка студента
1	Робота в малих групах	
2	Навчальні ігри	
3	Творчі завдання	
4	Творчий діалог	
5	Метод проектів	
6	Інсценізація та візуалізація музики	
7	Виступ у ролі вчителя	
8	Прослуховування та обговорення аудіо чи відеозаписів	
9	Технологія портфоліо	
10	Змагання «диригентів»	
11	Дискусійні питання та проблеми вокально-хорового співу	
12	Вирішення ситуацій (кейс-метод)	
13	Міні-лекція	

До анкетування залучалися студенти навчально-наукового інституту культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, які навчаються за спеціальністю «Музичне мистецтво» (1 рік навчання – 8 студентів; 4 рік навчання – 8 студентів). Респондентам було запропоновано анонімно дати відповіді на питання анкети та оцінити рівень володіння методами інтерактивного навчання за п'ятибальною шкалою (таблиця 1): 1 – початковий рівень

(елементарне знання теорії музичного спрямування; елементарні практичні вміння); 2 – середній рівень (задовільне знання теоретичного матеріалу, задовільні практичні вміння); 3 – достатній рівень (досить добре володіння теоретичними знаннями; гарні практичні вміння; здебільш ефективний результат у стандартних ситуаціях); 4 – високий рівень (досконале володіння теорією; досконалі практичні вміння; стабільно ефективний результат у стандартних ситуаціях); 5 – творчий рівень (досконале володіння теоретичними знаннями; досконала практична майстерність; професійна потреба у майбутній педагогічній діяльності, стабільна ефективна результативність як у стандартних так і нестандартних ситуаціях).

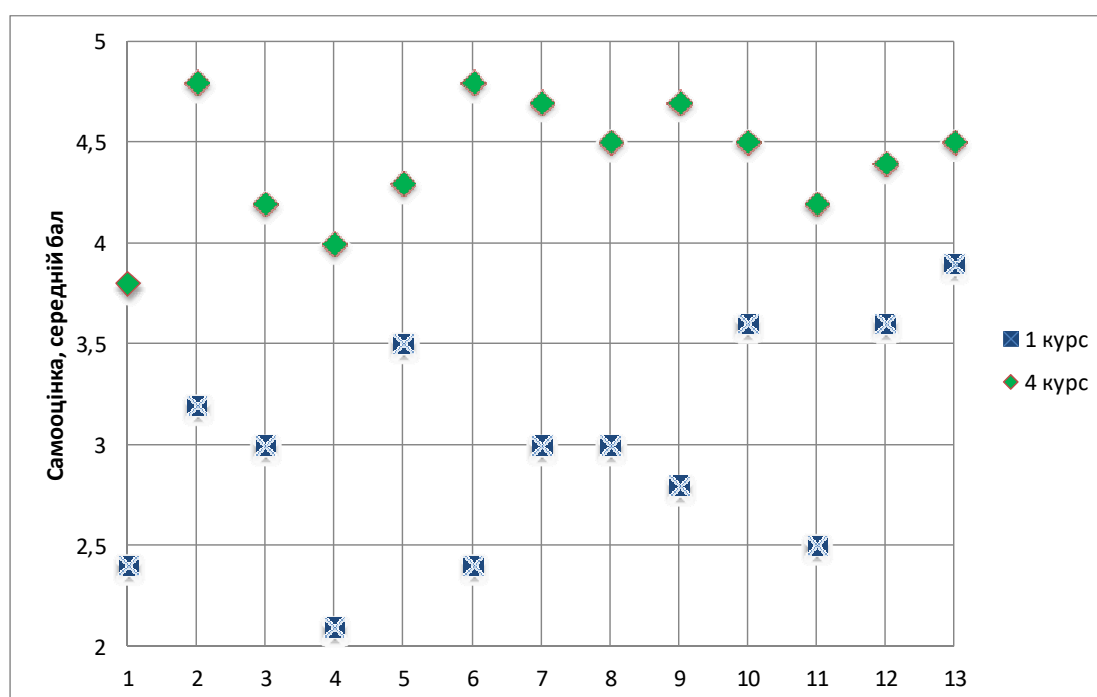

Рис. 1. Самооцінка студентів (1 та 4 курсів музичної вокально-хорової спеціалізації) рівня сформованості вокально-хорових умінь щодо застосування інтерактивних методів та форм інтерактивного навчання, позначених числами 1-13, згідно таблиці 1.

Отримані результати дають змогу визначити наступне: загальні тенденції зміни величини середніх балів самооцінки для студентів різних років навчання із застосуванням інтерактивних технологій значно різняться. У процесі навчання ці показники змінюються в сторону прогресу, що зумовлено формуванням практичних умінь у вокально-хоровій роботі майбутніх педагогів.

Інтерактивна модель навчання передбачає активізацію пізнавальної творчої діяльності у формуванні здатності хормейстерів

до педагогічної роботи та може бути реалізована через звернення до кожної особистості через систему взаємодії всіх учасників навчально-виховного процесу. Такий підхід не означає відмови від накопиченого досвіду в освітній галузі, а вимагає лише застосування поряд із традиційними нових інтерактивних навчальних технологій.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. У процесі освоєння різноманітних форм та видів вокально-хорової роботи студент-хормейстер накопичує необхідний багаж хорової культури та професіоналізму для подальшої фахової діяльності. Проведений аналіз джерел, присвячених вокально-хоровій роботі у системі сучасної вищої освіти, дозволяє зробити висновки про те, що інтерактивна технологія навчання у процесі освоєння музично-педагогічного репертуару студентами, цілеспрямована на планомірне використання інтерактивних методів навчання та сприяє усвідомленому розумінню творів мистецтва, формуванню широти мислення та жанрово-стильові відчуття, покращенню якості знань, прояву стійкого інтересу до музики взагалі, прагненню самовдосконалення у виразному емоційному виконанні хорових творів.

Різні аспекти зазначеної проблеми потребують подальших наукових досліджень в плані розширення діапазону використання інтерактивних технологій для удосконалення даного процесу у вокально-хоровій діяльності студентів вищих навчальних закладів.

ЛІТЕРАТУРА

- Антюшко, Д. П., Володавчик, В. С., Сєногонова, Л. І., Сич, Т. В. (2022). *Інтерактивні методи навчання у вищій школі*: монографія. Харків: Видавництво Іванченка І. С. (Antyushko, D. P., Volodavchyk, V. S., Senogonova, L. I., Sych, T. V. (2022). *Interactive methods of learning in higher education*: a monograph. Kharkiv: I. S. Ivanchenko Publishing House).
- Балл, Г. О. (2008). *Орієнтири сучасного гуманізму*. Житомир: ПП «Рута», Видавництво «Волинь». (Ball, G. O. (2008). *Landmarks of modern humanism*. Zhytomyr: «Ruta» PE, «Volyn» Publishing House).
- Дичківська, І. М. (2004). *Інноваційні педагогічні технології*. Навчальний посібник. Київ: Акдемвидав. (Dychkivska, I. M. (2004). *Innovative pedagogical technologies*. Tutorial. Kyiv: Akdemvydav).
- Олексюк, О. М. (2015). *Духовність особистості в системі мистецької освіти*. Київ: ун-т ім. Б. Грінченка. (Oleksyuk, O. M. (2015). *Spirituality of the individual in the art education system*. K.: Kyiv. University named after B. Hrinchenko).
- Пометун, О. І., Пироженко, Л. В. (2004). *Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання*. Київ: Вид-во А.С.К. (Pometun, O. I., Pirozhenko, L. V. (2004). *Daily lesson. Interactive learning technologies*. Kiev: Type A.S.K.).
- Сисоєва, С. О. (2011). *Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник*. К.: ВД «ЕКМО». (Sysoeva, S. O. (2011). *Interactive technologies for teaching adults: educational and methodological guide*. K.: VD «ЕКМО»).

Теряєва, Л. А. (2017). *Методичні рекомендації до формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування*. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. (Teryayeva, L. A. (2017). *Methodical recommendations for the formation of methodical competence of future music teachers in choral conducting classes*. K.: Kyiv. University named after B. Hrinchenko).

Ягупов, В. В. (2002). *Педагогіка: Навч. посібник*. К.: Либідь. (Yagupov, V. V. (2002). *Pedagogy: Education. manual*. K.: Lybid).

Саух, П. Ю. (2011). *Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, (Sauch, P. Y. (2011). *Innovations in higher education: problems, experience, prospects*. Zhytomyr: Publication of ZhDU named after I. Franko).

SUMMARY

Pushkar Larisa, Kogan Inna. Modern technologies of interactive learning in vocal and choral work with student choirmasters.

The article presents an overview of interactive forms, methods and technologies of vocal and choral work of choirmaster students in the process of nurturing a creative personality. The possibilities and practical significance of the expediency of using these methods in the system of higher professional musical education are considered. The psychological and pedagogical aspects of interactive learning in the cognitive activity of higher education students mastering the secrets of professional skill are analyzed. The advantages of interactive teaching methods and the possibility of using this method in vocal and choral work with students-choirmasters are determined, namely, during the student period, it is purposeful to gain professional experience without waiting for the end of the educational process. After all, the introduction of interactive innovative technologies into the holistic educational process of mastering the necessary knowledge will make it possible to effectively use the educational and scientific potential of the higher school to ensure an individual approach to each person interested in this.

The conducted analysis of research devoted to vocal and choral work in the system of higher education allows us to conclude that on a regular basis, systematically applying interactive learning technologies in the process of mastering the musical and pedagogical repertoire, students develop an awareness of the perception of works of art, and a breadth of thinking is formed, genre and style ideas, the quality of knowledge improves, a steady interest in music appears, and the desire for self-improvement, which is undoubtedly reflected in the expressiveness, emotionality, and fullness of one's own performance.

Key words: *vocal and choral work, interactive learning technologies, forms of classes, methodical competence, creative activity of the individual, choral performance, dialogue.*

Стахевич